

VHS-kasetin särinää ja hissimusiikkia lapsuudesta – Vaporwave on häiritsevän tuttua ja huvittavaa. Onko netin alakulttuurin ilmentymä pelkkä vitsi vai vakavasti otettava musiikkigenre?

TEKSTI TONY VESALAINEN KUVITUS ALETTE KOPPE

KOTIIN- PALUU

Ulko-oveesi koputtaa joku yllättäen. Kun avaat oven, tunnustat koputtajan nopeasti. Oven takana seisova hahmo on aikojen saatossa muuttunut ulkonäöltään ja ääneltään. Se on sisarensi, joka lähti vuosia sitten – ikinä palaamatta.

Vaporwave on kuin haamu menneisyydestä.

Näitä haamuja luodaan pimeissä makuuhuoneissa, tietokoneen näytön kelmeässä valossa. Verhojen takana pilkotaan ja järjestellään uudelleen eli samplataan muiden esittäjien säveltämää jazzia, mainos- ja hissimusiikkia sekä kasarini voimaballadeja.

Samplattu kappale hidastetaan ja siihen lisätään efektejä, jotka tuovat musiikkiin suuren tilan tuntuja. Näin syntyvä tunnusomainen soundi on tunnelmaltaan häiritsevä ja epätodellinen – jopa huvittava.

Turun yliopiston populaarikulttuurin tutkija **Kimi Kärki** tunnistaa ilmiön.

”Esimerkiksi [vaporwave-artisti] **Macintosh Plusin** musiikki kuulostaa tavallaan hyvältä. Minulle tulee siitä vähän saastaisella tavalla nostalginen olo.”

Vaporwave on kuin punaisten lyhtyjen katu. Moni kieltää salaa käyvänsä siellä, mutta kun kukaan ei näe, voikin sujahtaa ovenraosta sisään. Harva myöntää kuuntelevansa vaporwavea, saati nauttivansa siitä.

MENNEIDEN VUOSIKYMMENTEN ESTETIIKKAA

Tuijotat yksin loputonta pilvenpiirtäjien merta öisessä New Yorkissa, ja sade hakkaa ikkunaa. Ainoastaan neonväriset mainoskyltit valaisevat suurkaupungin katkun ja pinnallisen kulutushelvetin. Ostarin kaiuttimista kantautuva hissimusiikki kietoo kulutusyhteiskunnan shoppailukokemuksen kultaiseen kääreeseen.

Tämä kuvaus on kuin suoraan vaporwave-albumin kannesta. Genren estetiikkaa pidetään usein vitsinä ja kapitalismia ihannoivana, sillä suuri osa siitä kuvaa kulutusyhteiskuntaa.

Alankomaalainen **Cats Corp** (猫 シ Corp.) on yksi tunnetuimmista vaporwave-artisteista. Hän toteaa kuvaston selittyvän osittain sillä, että jokaisen genren on etsittävä oma tyylinsä.

”80- ja 90-lukujen kuvat liitettiin nopeasti osaksi vaporwavea, sillä genressä käytetyt samplet ovat usein samalta ajalta. Itse asiassa suuri osa vaporwave-yhteisöstä on syntynyt tuolloin – jotkut 2000 luvulla”, 猫 シ Corp. pohtii.

Ursula’s Cartridges -artistinimen takaa toimivan suomalaisen vaporwave-artistin **Pekka Lavian** mukaan vaporwave-estetiikassa pyritään palaamaan 80–90-lukujen aikakauteen.

”Tuohon aikaan länsimaisessa kulttuurissa elettiin kylmän sodan lopun, taloudellisen vaurastumisen, tulevan laman ja popkulttuurin välimaastossa. Aikakaudella on ollut iso vaikutus lapsuuttaan eläneeseen ikäluokkaan”, Lavia toteaa.

IRONIA ESTETIIKAN ASEENA

Vaporwaven kapitalismia imitoiva kuvasto yhdistettynä hissimusiikkiin on saanut monet uskomaan,

että genre on nettimeemi. Lavian mukaan tämä käsitys on väärä.

”Osa on saanut käsityksen, että vaporwave olisi-kin genrenä pääasiassa jonkin sortin vitsi tai muotivillitys. Käsitys ei kuitenkaan ole totta.”

Vaporwave on ristiriitainen genre. Se dramatisoi nyky-yhteiskunnan rappiota kiihdyttämällä sitä kapitalistisella kuvastollaan ja ostareiden hissimusiikilla. Genre esittää kapitalistisen yhteiskunnan raa’asti juuri sellaisena kuin se on.

Kapitalismin matkimista voi pitää kannanottona yhteiskunnan tilaan. Vaporwave joutuu kuitenkin tekemään myös itsestään naurunalaisen kritisoidessaan kapitalismia, sillä sen musiikki ja kuvasto kumpuavat kapitalismista.

”Vaporwave on erityinen genre, sillä se sijaitsee tavallaan genrejen ulkopuolella. On ikään kuin sovitettu, että nyt tällainen yhteiskuntakriittinen mutta vitsikäs hybridijuttu on totta”, Kärki selittää.

”Vaporwave on samaan aikaan sekä vitsi että vakavasti otettavaa. Tämä jos mikä on täydellisen kaksijakoista musiikkia.”

Lajityypin kuvasto tuntuu rakentuvan sirpaleisista osista, kuten öisistä yritysrakennuksista, tietotekniikkakuvista, autioituneista ostoskeskuksista ja roomalaisista patsaista. Aiheita esittämällä vaporwave kuitenkin kritisoi yhteiskunnan tilaa – sen tarkoituksena on kyseenalaistaa, mitä kapitalismi on tehnyt yhteiskunnalle.

”Uskon, että vaporwave-estetiikka on nostalgia-kaipuuta ja kaipuuta vanhaan aikaan. Se on myös paluuta aikaan, jolloin kaikki oli yksinkertaista: ei kännyköitä tai nettiä. Aikaan ennen 9/11 iskuja. Haluamme vain olla rauhassa ja elää lapsuutemme uudestaan aikuisina”, 猫 シ Corp. pohtii.

ULOS MAKUUHUONEISTA

Verkon mikrogenreillä on tapana kuolla nopeasti, mutta vaporwave on selvinnyt jo lähes vuosikymmenen. Synä on pidetty muun muassa uusien alagenrejen syntyä ja vaporwaven siirtymistä pois samplaamisesta.

Vaporwaven yleisimpiä alagenrejä ovat esimerkiksi shoppailuparatiiseissa kylpevä *mallsoft* ja funk-biisejä uuteen uskoon samplaava *future funk*, joka on haarautuneista genreistä tunnetuin.

Vaporwave on siirtynyt kritisoimiensa luksustuotteiden joukkoon, sillä loppuunmyydyistä albumeista pyydetään myyntipalstoilla jopa satoja euroja. Intohimoiset vaporwave-fanit metsästävät keräilyharvinaisuuksia kuumeisesti eri sosiaalisen median kanavissa.

”Minusta nettimeemikulttuurista on ollut genrelle hyötyä. Kaikki, mikä risteyttää asioita ja tuo niitä näkyville, on hyvästä. Joskus vitsi johtaa hakemaan lisätietoa ja saattaa jopa lisätä kriittistä ajattelua”, Kärki sanoo.

Vaporwave-artistit ovat alkaneet esiintyä livenä jopa kiertueilla ja suurissa tapahtumissa 2010-luvun lopulla, vaikka genreä oli alun perin tarkoitettu kuunnella yksin pimeässä huoneessa Sonyn Walkmanista.

Sosiaalinen media ja nettimeemit räjäyttivät koko genren synkälle yötaivaalle pilvenpiirtäjien mainoskylttien rinnalle. •

ESTY 1960
TURUN
MUSIIKKIJUHLAT
 TURKU MUSIC FESTIVAL
 ÅBO MUSIKFESTSPEL
 8.-22.8.2019

13.8. André Wickström & Felix Zenger feat. Tommy Lindgren

Ruissalon Telakalla on harvinaislaatuinen tilaisuus kuulla sekä André Wickströmin tarkkanäköistä stand uppia suomalaisuuden erikoisuuksista että Felix Zengerin ja Tommy Lindgrenin duosovituksia molempien omasta tuotannosta ja uusista DJBB:n kappaleista.

TI 13.8. KLO 19
RUISSALON TELAKKA
 Opiskelijat 20 € (norm. 38 €)
 Lippuja myy Lippupiste.

lippu.fi + TMJ.FI